

Nr 79.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av kronans andel i soldattorpet för roten nr 4 vid Bodens kompani av Norrbottens regemente m. m.; given Stockholms slott den 4 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Rosén.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTESSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMBIN, ALMKVIST, LYBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Rosén följande.

Sedan vid sammanträde med rotehallarna i roten nr 4 vid Bodens kompani av Norrbottens regemente den 3 januari 1920 soldaten för nämnda rote Aron Blomberg erbjudit sig att inköpa det till roten hörande och av Blomberg på grund av legokontrakt den 26 oktober 1900 innehavda soldattorpet mot en köpeskilling av 2,000 kronor men med rätt för Blomberg att därefter uppbära roten årligen tillkommande s. k. rotebesparingsmedel, vilket anbud

av samtliga enskilda rotehållare antagits, har *kommendanten i Boden* i skrivelse till Kungl. Maj:t den 8 mars 1921 anhållit, att kronans andel i sagda torp, vilken enligt verkställd utredning på grund av gjorda markinköp för försvarsverkets räkning skulle belöpa sig till $\frac{389}{1000}$ av torpet, måtte få försäljas för ett däremot svarande belopp av den i det gjorda anbudet utfästa köpeskillingen eller 778 kronor samt i övrigt på av Blomberg i anbudet angivna villkor.

Enligt ett den 31 augusti 1921 dagtecknat instrument över verkställd värdering av ifrågavarande torp omfattar detta omkring 0.5 hektar tomtmark, 0.855 hektar odlad jord, 0.699 hektar odlingsbar mark och 0.076 hektar avrönsningsjord. Torpet har värderats till högst 2,000 kronor.

Arméförvaltningens fortifikationsdepartement har i avgivet yttrande den 17 september 1921 hemställt, att kronans del i förenämnda soldattorp måtte försäljas för en köpeskillning av 778 kronor.

Kammarkollegium, som anbefallts att i ärendet avgiva utlåtande, har dels inhämtat yttrande av länsstyrelsen i Norrbottens län, dels ock av sitt arkivkontor för lantmäteriutredningar infordrat utredning rörande den förra komministersbostället, nuvarande ecklesiastika lönebostället $\frac{3}{18}$ mantal Boden nr 13 tillkommande andel i ifrågavarande soldattorp. Därjämte har kollegium införskaffat skriftligt uttalande av vederbörande landsfiskal rörande vederhäftigheten av förenämnda värdering.

Länsstyrelsen i Norrbottens län, som meddelat, bland annat, att förut omfördälda s. k. rotebesparingsmedel, vilka enligt i remisshandlingarna lämnad uppgift den 1 januari 1921 uppgått till 2,485 kronor 14 öre, synbarligen utgjorde behållningen av roteintressenterna av statsmedel årligen tillkommande ersättning för roteringsbesväret, har tillstyrkt försäljningen av kronans i ansökningen avsedda andel i ovannämnda soldattorp mot en köpeskillning för kronans berörda andel av 778 kronor, under förutsättning att kronan av de besparade ersättningarna för roteringsbesväret erhöle 966 kronor 76 öre, samt att soldaten för roten under sin återstående tjänstetid, mot erhållande av den årliga ersättningen för roteringsbesväret, vilken för närvarande utginge med 260 kronor, frånträdde sina anspråk på de prestationer från rotehållarnas sida, som tillförsäkrats honom jämlikt med honom upprättat kontrakt av den 26 oktober 1900.

Kammarkollegii arkivkontor har i avgivet tjänstememorial meddelat, bland annat, att förenämnda boställes andel i torpets jord och byggnader närmast motsvarade $\frac{578}{10000}$ av torpet, vid vilket förhållande av den erbjudna köpeskillingen, 2,000 kronor, på bostället belöpte 115 kronor 60 öre, samt att bostället i de s. k. rotebesparingsmedlen givetvis ägde andel efter samma andelstal.

För egen del har *kammarkollegium* — som ansett, att kollegium hade att yttra sig i ärendet, allenast såvitt detsamma rörde försäljningen av ifrågasvarande boställes andel i soldattorpet — under återopande av den beräkning av talet för boställets andel i nämnda soldattorp, som innehölles i arkivkontorets utredning, i utlåtande den 13 januari 1926 anfört följande.

Kollegium hade ej något att erinra mot, att till Blomberg försåldes boställets andel i soldattorpet mot en köpeskilling av 115 kronor 60 öre och på villkor i övrigt, som kollegium nedan komme att angiva.

Till närmare utredning om förenämnda s. k. rotebesparingsmedel och vad därmed stode i samband ville kollegium framhålla följande.

På sätt i berörda tjänstememorial angäves, motsvarades omförmälda soldattorpe av roten nr 67 vid livkompaniet av Norrbottens fältjägarkår enligt den 25 augusti 1846 fastställd roteringslängd. Jämlikt denna längd bestode sagda rote av hemmanen $\frac{19}{64}$ mantal Boden nr 5, $\frac{39}{128}$ mantal Boden nr 7 och $\frac{61}{128}$ mantal Boden nr 10 med skyldighet för dem att svara för roteringsbesväret med respektive $\frac{9}{32}$, $\frac{9}{32}$ och $\frac{7}{16}$ därav. Sedan till komministersboställe i Överluleå pastorat inköpts, bland andra hemmansdelar, $\frac{1}{16}$ mantal av hemmanet Boden nr 10, vilken hemmansdel numera inginge i förenämnda, i jordeboken såsom komministersbostället $\frac{3}{16}$ mantal Boden nr 13 redovisade ecklesiastika löneboställe, hade genom kungl. brev den 11 juni 1852 förordnats, bland annat, att sagda hemmansdel skulle, intill dess hemmansdelens roteringskyldighet kunde på annat därtill lämpligt hemman överflyttas, vid densamma kvarstå med rättighet att av vakansmedlen årligen uppbära ersättning. Med föranledande därav hade länsstyrelsen anmodat vederbörande fögderiförvaltning att uppgöra förslag till omrotering av, bland annat, nämnda rote. I avgivet förslag hade fögderiförvaltningen hemställt, att då något lämpligt hemman icke funnes, som kunde övertaga den då åliggande roteringskyldigheten för sagda till komministersboställe inköpta hemmansdel, samma hemmansdel måtte från roteringsverket utgå och i stället en mot dess åsatta $\frac{7}{123}$ mantal rotetaxation svarande vakansavgift tilläggas roten såsom ersättning därför. Berörda förslag hade av länsstyrelsen genom utslag den 22 september 1859 gillats och fastställts. Vid utslaget, som underställts kollegii prövning, hade kollegium enligt utslag den 23 april 1861 låtit bero. Sistsagda utslag, som i underställningssyfte överlämnats till Kungl. Maj:t, hade fastställts av Kungl. Maj:t enligt beslut den 4 mars 1862.

Av vad sålunda nämnts följde, att för den händelse bland förenämnda s. k. rotebesparingsmedel skulle ingå, helt eller delvis, de vakansavgifter, som efter meddelandet av sistnämnda beslut av statsmedel guldits till rotehallarna såsom ersättning för att sagda till komministersboställe inköpta $\frac{1}{16}$ mantal av hemmanet Boden nr 10 befriats från roteringskyldighet, någon andel därav icke tillkomme komministersbostället.

Länsstyrelsen hade, såsom nämnts, antagit, att omförmälda rotebesparingsmedel skulle utgöra behållningen av roteintressenterna årligen tillkommande ersättning för roteringsbesväret. Uppenbart syntes vara, att då nämnda ersättningsmedel, som av statsverket till roteintressenterna dels redan erlagts på grund av lagarna den 5 juni 1885 och den 2 december 1892 angående lindring i rustnings- och roteringsbesvären, dels ock fortfarande erlades på grund av sistnämnda lag, avsåge gottgörelse för fullgjorda roteringsprestationer, någon andel i samma ersättningsmedel icke kunde tillkomma komministersbostället, som ju efter den 4 mars 1862 åtnjöte frihet från roteringskyldighet.

Emellertid torde av annan grund än nu berörts kunna göras gällande anspråk på andel för komministersbostället i förenämnda rotebesparingsmedel.

Då bostället genom Kungl. Maj:ts förenämnda beslut befriats från sagda skyldighet, torde man nämligen kunna anse, att den del av den till soldattorpet hörande jord, som belöpte å meranämnda till boställe inköpta hemmansdel, rätteligen bort avstås till bostället. Då så ej skett, syntes bostället vara berättigat till ersättning för den minskade avkastning, som bostället därigenom åsamkats. I saknad av fullgiltig norm för bestämmande av denna ersättning torde härvid böra förfaras i enlighet med vad som kunde finnas skäligt; och syntes ersättningen lämpligen kunna bestämmas att utgå av rotebesparingsmedlen efter det av arkivkontoret uträknade andelstalet.

I sammanhang härmed erinrade kollegium, att genom Kungl. Maj:ts resolution den 22 februari 1918 fastställdes lönereglering för prästerskapet i Överluleå församlings pastorat att träda i kraft den 1 maj 1919. Intill nämnda dag hade komministern i pastoratet såsom innehavare av sagda boställe varit berättigad till avkastningen av detsamma.

På grund av vad sålunda blivit anfört hemställde kollegium, att Kungl. Maj:t måtte medgiva, att, därest Blomberg fortfarande vidhölle sitt förenämnda köpeanbud, till honom finge försäljas den förutvarande komministersbostället $\frac{3}{16}$ mantal Boden nr 13 tillkommande andel i soldattorpet för roten nr 4 vid Bodens kompani av Norrbottens regemente mot en köpeskillning av 115 kronor 60 öre och i övrigt på förenämnda i länsstyrelsens hemställda upptagna villkor samt tillika under förutsättning, att rotehållarna erlade på bostället efter ovannämnda andelstal belöpande andel i förberörda s. k. rotebesparingsmedel.

Tillika ansåge kollegium, att länsstyrelsen torde böra anbefallas att vid taga för försäljningens avslutande erforderliga åtgärder ävensom därom lämna kollegium besked, varjämte på bostället belöpande försäljnings- och rotebesparingsmedel torde böra inlevereras till länsstyrelsen för att genom betryggande placering göras räntebärande, och borde det ankomma på länsstyrelsen att efter vederbörandes hörande hos kollegium göra framställning om medlens disposition.

Sedan kommandanten i Boden anbefallts att inhämta vederbörande soldats samt de enskilda rotehållarnas yttranden, huruvida de biträdde den ifrågasatta försäljningen av det till roten hörande soldattorpet på de av länsstyrelsen i Norrbottens län och kammarkollegium var för sig angivna villkor, samt med dessa yttranden jämte eget utlåtande inkomma till Kungl. Maj:t, har kommandanten i Boden överlämnat dels skriftlig förklaring av Blomberg, att dennes förutnämnda anbud gällde till och med den 1 augusti 1927, dels utdrag av protokoll, fört vid sammanträde med rotehållarna, varav framgår, att de enskilda rotehållarna biträtt den ifrågasatta försäljningen av det till roten hörande soldattorpet på de av länsstyrelsen i Norrbottens län och kammarkollegium var för sig angivna villkoren. Härjämte har kommandanten meddelat, att i rotebesparingsmedel nu förefunnes en summa av 2,314 kronor 59 öre jämte därå från och med den 1 januari 1926 upplupen sparkasseränta med en räntesats av 3 % för tiden 1 januari—14 april 1926 och av 3 $\frac{1}{2}$ % för tiden därefter.

Slutligen har *arméförvaltningens fortifikationsdepartement* i yttrande den 7 juli 1926 tillstyrkt ifrågavarande försäljning på förenämnda av länsstyrelsen och kammarkollegium var för sig angivna villkor samt hemställt, att de belopp, som vid försäljning av soldattorpet kunde av köpeskillingen för torpet

och av de s. k. rotebesparingsmedlen tillfalla kronan för av lantförsvaret disponerad mark, måtte tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

På grund av vad i ärendet förekommit och då jag icke har något att erinra mot det för ifrågavarande soldattorp erbjudna köpeskillingsbeloppet, 2,000 kronor, anser jag mig böra tillstyrka, att riksdagens medgivande inhämtas därtill, att såväl kronans andel som ock den på förenämnda ecklesiastika löneboställe belöpande andelen i soldattorpet må försäljas till soldaten Aron Blomberg på de av länsstyrelsen i Norrbottens län och kammarkollegium föreslagna villkoren. Vid försäljningen skulle sålunda, enligt vad av den lämnade redogörelsen framgår, av köpeskilligen 778 kronor tillfalla kronan samt 115 kronor 60 öre utgöra den å bostället belöpande andelen, varjämte kronans och boställets delaktighet i förefintliga s. k. rotebesparingsmedel skulle beräknas efter vederbörliga andelstal i soldattorpet eller respektive $\frac{389}{1000}$ och $\frac{578}{10000}$.

Kronans andelar i köpeskillingsbeloppet och rotebesparingsmedlen torde, i enlighet med vad arméförvaltningens fortifikationsdepartement föreslagit, böra tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål, och vad beträffar dispositionen av motsvarande, på bostället belöpande andelar, lärer det ankomma på kammarkollegium att därom framdeles meddela beslut.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att såväl kronans andel i soldattorpet för roten nr 4 vid Bodens kompani av Norrbottens regemente som ock den på förra komministersbostället, nuvarande ecklesiastika lönebostället $\frac{3}{16}$ mantal Boden nr 13 belöpande andelen i samma soldattorp må till soldaten för nämnda rote Aron Blomberg försäljas mot en köpeskillning för kronans del av 778 kronor och för den på bostället belöpande delen av 115 kronor 60 öre samt under villkor, att soldaten för roten under sin återstående tjänstetid, mot erhållande av den årliga ersättningen för roteringsbesväret, frånträder sina anspråk på de prestationer från rotehållarnas sida, som tillförsäkrats honom jämlikt kontrakt den 26 oktober 1900, ävensom under förutsättning att å kronan och bostället belöpande andelar av förefintliga s. k. rotebesparingsmedel bestämmas till respektive $\frac{389}{1000}$ och $\frac{578}{10000}$, samt

att köpeskillingen för kronans andel i soldattorpet jämte kronans tillkommande andel i rotebesparingsmedlen må tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Georg Z. Topelius.